освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.] : матеріали V міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Київ, 03 черв. 2020 р. Київ, 2020. С. 159-172. URL: https://lib.iitta.gov.ua/720834/1/Bakulina_2020_06_03_tezy-159-172.pdf (дата звернення 02.03.2021).

8. Державний стандарт початкової освіти. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text (дата звернення 02.03.2021).
9. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898 (дата звернення 02.03.2021).
10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення 02.03.2021).

Бібік Н.М.,

докторка педагогічних наук, професорка,

дійсний член НАПН України, головний науковий

співробітник відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко

Інституту педагогіки НАПН України

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Якість шкільної освіти за міжнародними критеріями передбачає не лише функціональну грамотність учня, але й соціальні уміння і навички: уміння жити разом; уміння взаємодіяти з іншими в різних видах діяльності.

Нормативне забезпечення початкової ланки освіти задає вектор її оновлення. Зокрема, прийняття Національної рамки кваліфікації як «ключового інструменту» формування європейського освітнього простору на основі положень Болонської декларації і дозволяє досягти збалансованих обсягів,

напрямів змісту та якості освіти за всіма рівнями наскрізно і прозоро вибудувати рівні кваліфікації та дескрипторів (описів) до них, які передбачають вимоги до компетентностей на різних щаблях освіти – від 0 (дошкілля) до професійного вдосконалення.

Що стосується 1 рівня (початкової школи) з напрямку соціальна і громадянська компетентність, то передбачено такі результати:

Знання і розуміння. Знати й розуміти соціальні норми, громадянські обов'язки, навички співжиття і співпраці в суспільстві.

Застосування знань і розуміння. Застосовувати знання в різноманітних ситуаціях, що передбачають виконання соціальних ролей, узгодження власних потреб з потребами інших людей для уникнення конфліктів; використовувати моделі толерантної поведінки, і що відповідають чинному законодавству, спрямовані на виконання громадянських обов'язків у межах місцевої громади та держави загалом.

Формування суджень. Формувати оцінні судження щодо власної поведінки та поведінки інших.

Комунікаційні вміння. Виявляти здатність взаємодіяти з іншими людьми, співпрацювати і досягати спільних цілей.

«Розвиток власного «Я» не може здійснюватися без інших людей, тобто без соціального оточення. Кожна людина, зокрема учень молодшого шкільного віку, будує своє «Я» на сприйнятих реакціях інших людей, з якими вона вступає в контакт. Через відносини з іншими, через їх оцінки людина розуміє, якою вона є (теорія дзеркального «Я» особистості). розвиваючись, особистість стає більш вимогливою у виборі індивідів, які виконують роль дзеркала, та здійснює добір зразків, що впливають на неї. Сутність процесу сприйняття індивідом інших особистостей – знаходимо в теорії «узагальненого іншого». Узагальнений інший – це загальні цінності та стандарти поведінки групи, що формують у членів цієї групи індивідуальний образ. Усвідомлення «узагальненого іншого»

відбувається через процеси «прийняття» ролі та «виконання» ролі. Під час прийняття ролі – відбувається спроба перебрати на себе поведінку особистості в іншій ситуації чи в іншій ролі, наприклад, у дитячих іграх у сім'ю. Виконання ролі – це дії, пов'язані з реальною рольовою поведінкою.

Великою мірою соціалізація в суспільстві здійснюється *цілеспрямовано* шляхом організованого впливу через нормативні установки, інші регулятиви: закони, правила, приписи.

Предметно-тематична організація допомагає школяреві найбільш цілеспрямовано розглянути себе у взаємозв'язку і взаємозумовлені з іншими компонентами світу в системах: «Я» – «Я»; «Я» – інша людина; «Я» – суспільство; «Я» – світ.

Від класу до класу зміст залежностей у кожній із названих систем ускладнюється, збагачується частка самостійності учнів у засвоєнні програмового змісту за етапами:

1) Діагностичний (Хто я і який я? Яким є інший? Чим відрізняється від мене? Що таке добро – зло? і т. д.). На цьому етапі робиться своєрідний зріз наявного капіталу знань учня про себе, інших, навколишній світ. Тому чим більше вправ на осмислення себе, своїх перспектив, тим гнучкішою і еластичнішою стає психіка дитини, тим успішніше вона входить у соціальні зв'язки.

2) Функціональний або операційний, коли висуваються гіпотези про об'єкт пізнання, розв'язуються прогностичні задачі; учні вступають у діалог щодо засадничих істин в системі: я – інший, я – навколишній світ: правда – неправда, добро – зло.

Таким чином реалізуються базові характеристики технологічного підходу. Серед них:

- обов'язкове використання предметного контексту;
- узгодження технологічних прийомів із цілями, на які скерована навчальна діяльність учнів.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. // Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу: монографія / Савченко О. Я., Бібік Н. М., Байбара Т. М., Вашуленко О. В., Коваль Н. С., Онопрієнко О. В., Пономарьова К. І., Прищепа О. Ю. – Педагогічна думка, 2012. – С. 46-53.
2. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті / Н. М. Бібік // Український педагогічний журнал. – К., 2015. – С.47-59.
3. Савченко О.Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти / О. Я. Савченко // Рідна школа. – 011. № 8-9. – С.4-8.

Богданець-Білоскаленко Н.І.,

докторка педагогічних наук, професорка,

завідувачка відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України

РОЗВИТОК УМІНЬ САМООЦІНЮВАННЯ ТА ВЗАЄМООЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ «ЩОДЕННИХ 5».

«Щоденні 5» (Daily 5) – це методична система, яку використовують в таких країнах світу, як Канада, Британія, Америка і Австралія. Вона розвиває самостійність, креативність, уміння мислити нестандартно [1, с. 61].

Учні у контексті системи «Щоденні 5» привчаються: осмислювати, що вони роблять; з якою метою діють; планувати власну діяльність; аналізувати власну діяльність.